

Силабус курсу:

ПРОВІДНІ НАПРЯМИ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	доктор філософії
<i>Спеціальність:</i>	034
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	1
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	4
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	екзамен

Автор курсу та лектор:

д-р культурології, проф., Смоліна Ольга Олегівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри господарсько-правових та суспільно-політичних дисциплін

посада

smolina@snu.edu.ua

+38-099-349-24-

Viber

за розкладом

електронна адреса

55
телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою викладання дисципліни є окреслити сфери соціального життя, цікаві для сучасних культурологічних досліджень.

Метою лекційних занять з дисципліни є висвітлення сучасних тенденцій і студій з історії та теорії культури, показати відмінності вітчизняних та закордонних традицій у культурологічних дослідженнях.

Метою самостійної роботи за дисципліною є допомогти здобувачам визначитися з колом питань, які вони будуть висвітлювати у власних дослідженнях.

Предметом дисципліни є: провідні напрями сучасного культурологічного знання.

Завдання дисципліни – сформувати у аспірантів навички системного аналізу певних аспектів культурно-історичного процесу; сприяти формуванню професійного мислення на основі засвоєння аспірантами змісту сучасних культурологічних студій найбільш актуальних напрямів; розуміння можливостей практичного застосування отриманої інформації.

Курс адресований здобувачам третього, освітньо-наукового рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 034 Культурологія.

Вивчення курсу необхідне задля формування здатності виокремлювати найбільш актуальні для культурологічної інтерпретації сфери соціального життя, побудови власних теоретичних моделей в культурологічному дискурсі.

Результати навчання:

ПРН 1. Розуміння шляхів розвитку і сучасних проблем фундаментальної та прикладної культурології, а також мистецтва в контексті культури.

ПРН 5. Визначати основні напрями та закономірності розвитку культурології та культурологічної освіти в контексті світових інтеграційних та глобалізаційних процесів.

ПРН 6. Проводити аналіз соціально-культурних процесів з використанням сучасних методів моделювання та прогнозування, досліджувати культуру в її цілісності, вивчати конкретно-історичні явища культури та мистецтва, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюції та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та світових тенденцій.

ПРН 7. Виконувати наукові дослідження та здійснювати викладацьку діяльність з використанням креативних методів та підходів.

ПРН 18. Дотримуватися принципу «навчання крізь життя» для постійного підвищення своєї конкурентоспроможності.

Передумови до початку вивчення:

Знання з філософії, культурології, історії культури в обсязі магістерської програми або рівня спеціаліст.

Мета курсу (набуті компетентності)

Опанувавши цей навчальний курс, здобувач вищої освіти отримає такі компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та визначати шляхи їх реалізації.

ЗК 9. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя, прагнення до реалізації власного творчого та наукового потенціалу в інтересах розвитку особистості, суспільства, культури і держави..

ФК 1. Здатність аналізувати концептуальні засади культурології як науки, провідні напрями й етапи розвитку культурологічної думки.

ФК 2. Здатність досліджувати культуру як цілісність, конкретно-історичні явища культури і мистецтва в контексті культури, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюцію та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та за кордоном.

ФК 5. Здатність до тлумачення та інтерпретації феноменів культури з використанням існуючих та власних теоретичних моделей, що передбачає переосмислення наявних і створення нових цілісних знань.

ФК 9. Здатність розуміти, обґрунтовувати та сприяти вирішенню проблем та суперечностей сучасного культурного процесу, культури в добу Інтернет-технологій, постмодерністської та after-постмодерністської культурної ситуації.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Європейські (континентальні), американські та вітчизняні традиції культурологічних досліджень	2/0/2	Cultural Studies, Cultural Anthropology, етнографія, етнологія, етнопсихологія, етнопсихолінгвістика, мистецтво в контексті культури. Соціальна та культурна антропологія	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
2.	Постмодерн як явище та постмодерні напрями досліджень культури Метамодернізм як сучасний теоретичний дискурс та культурно-мистецька практика	2/0/2	Премодерн–модерн–постмодерн: форми та технології культурної практики. Постмодерністські теорії та їх втілення в культурологічних дослідженнях. Поширення тези про завершення постмодерну в сучасному науковому дискурсі. Авторські альтернативи метамодернізму. Особливості сучасного культурного періоду та його відмінності від модерну та постмодерну.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
3.	Дослідження візуального в сучасній культурології	2/0/2	Візуальний поворот в культурі. Візуальне в науковій літературі 1990-2020-х рр. Специфіка сприйняття візуального в сучасній культурі. Візуальна культурологія в дисциплінарному просторі наук про візуальне.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
4.	Культурологія «Іншого» Культурологія тілесності та гендерні дослідження	2/0/2	Теорія Іншого: витоки та джерела. Екзистенціалізм і концепція Іншого у Ж.-П. Сартра. Сучасні напрями теорії Іншого. Етика «після Аушвіца». Іншологія І.Левінаса. Джерела гендерної теорії. Етапи гендерних досліджень. Теоретико-методологічні основи гендерних досліджень. Постгендерні дослідження та виникнення квір-теорії.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
5.	Культурологічна регіоніка	2/0/2	Історія виникнення наряду, визначення, формулювання та основні принципи. Поняття культурного коду. Регіональна ідентичність в контексті культурологічних досліджень. Діалог регіона, нації, цивілізації. Культурно-географічна регіоналістика. Методологія регіональних досліджень в культурології.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
6.	Меморіальна культурологія	2/0/2	Дослідження історії ментальностей. «Мікроісторія», «нова культурна історія», історія подорожей, історія колекціонування. Дослідження культури повсякденності минулого та сучасності.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
7.	Релігієзнавча культурологія	2/0/2	Феномен релігії з позицій культурології. Релігієзнавчі дослідження у філософії та культурології: спільне та відмінне. Перспективи культурологічних досліджень релігійних феноменів.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
8.	Українська культура як об'єкт культурологічних студій. Тематичний ракурс сучасної української культурології	2/0/2	Національні школи культурології. Школа теоретичної культурології НАКККіМ. ХДАК як ініціатор інституалізації української культурології. Івент-менеджмент та індустрія дозвілля в КНУКІМ. Етика, естетика та філософія культури в КНУ ім. Т. Шевченка. Дослідження візуальної культури в ХНУ ім. В. Каразіна. Культурологія в НУ Києво-Могилянська академія. Кафедра культурології та філософської антропології в НПУ ім. М.П. Драгоманова. Культурологічні дослідження в НУ «Острозька академія». Сьогодення та перспективи культурології в Далівському університеті.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Етнокультурологія: Словник-довідник / Автор-укладач Л.М. Маєвська. Житомир: ЖДУ, 2007. 392 с.
2. Жіночі студії в Україні: Жінка в історії та сьогодні / за заг.ред. Л.Смоляр. Одеса : Астропринт, 1999. 440 с.
3. Крістева Ю. Самі собі чужі. Київ : Юніверс, 2004. 475 с.
4. Левінас Е. Між нами: Дослідження. Думки-про-іншого. Київ : Дух і літера, 1999. 312 с.
5. Личковах В.А. Естетика українського та польського авангарду: Монографія. Київ: НАКККіМ, 2021. 288 с.
6. Личковах В., Фейзулліна Г. Етнокультурологія: Репрезентація етнокультури в мистецтві та художній літературі (XX – початок XXI століття). Київ. НАКККіМ, 2018. 256 с.
7. Нора П. Всесвітнє торжество пам'яті [Електронний ресурс] / П'єр Нора // Недоторканий запас. 2007. № 2–3 (40–41). URL: <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/nora22.html>.
8. Нора П'єр. Теперішнє, нація, пам'ять / Пер. з франц. А. Репа. Київ: Кліо, 2014. 272с.
9. Рябчук М. Від Малоросії до України: парадокси запізнілого націєтворення. Київ : Критика, 2000. 303 с.
10. Смоліна О.О. Культура православного чернецтва : монографія. Луганськ : Ноулідж, 2014. 218 с.
11. Смоліна О. Поетика культури. Підручник для здобувачів третього освітньо-наук. рівня вищої освіти спец. «Культурологія» / Ольга Смоліна. Київ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. 152 с.
12. Сучасна культурологія: навч. посібн. для студентів вищ. навч. закл. / К.В. Кислюк, В.А. Суковата, З.І. Алфьорова, О.В. Титар, Г.П. Ковальова / за заг.ред.К.В. Кислюка. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 342 с.
13. Сучасна культурологія: актуалізація теоретико-практичних вимірів: колективна монографія. / За загал. ред. проф. Ю.С. Сабадаш; редактори-укладачі: проф. Ю.С. Сабадаш, проф. І.В. Петрова. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 308 с.
14. Bachelard G. L'Eau et les Rêves. Paris, 1992.
15. Bonvilain N. Women and Men. Cultural Constructs of Gender. Prentice Hall. 384 p.
16. Eaglestone R. The Holocaust and the Postmodern. Oxford University Press, 2005. 365 p.
17. Introducing Cultural Studies / eds. El. Baldwin, B. Longhurst, S. McCracken, M. Ogborn, G. Smith. The University of Georgia Press, Athens, 1999. 460 p.
18. Snyder T. The Reconstruction of Nations: Poland, Ukraine, Lithuania, Belarus, 1569-1999. New Haven and London. Yale University Press, 2003. 367 p.
19. Surber J.P. Culture and Critique. An Introduction to the Critical Discourse of Cultural Studies. Westview Press, The University of Denver, 1998. 286 p.
20. Lopez J., Potter G. After Postmodernism. London. New York. Continuum. 2001. 340 с.
21. Webster A. K. Cultural Poetics (Ethnopoetics) 2015. URL: www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199935345.001.0001/oxfordhb-9780199935345-e-34

Електронні ресурси

1. <http://www.gumer.info>

2. <http://www.genderstudies.info>
3. <http://www.litopys.org.ua>
4. <http://www.culturalstudies.in.ua>

Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Провідні напрями сучасного культурологічного знання» (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Освітньо-наукової програми «Культурологія») / Укл.: О.О. Смоліна. Київ: СНУ ім. В. Даля, 2025. Електронне видання.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	30
Індивідуальні завдання	30
Екзамен	40
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана. Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватись вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не користуються мобільним телефоном (та іншими пристроями) та навушниками для прослуховування (споживання) будь-якого контенту (інформації);
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.